

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Puritanisme of pornoficatie: hoe geseksualiseerd is Nederland echt?

Hekma, G.

Publication date
2009

Published in
Waterstof : Krant van Waterland

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hekma, G. (2009). Puritanisme of pornoficatie: hoe geseksualiseerd is Nederland echt? *Waterstof : Krant van Waterland*, 43.
<http://www.waterlandstichting.nl/?p=artikelen&s=bekijken&id=1580>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Puritanisme of pornoficatie: hoe geseksualiseerd is Nederland echt?

Gert Hekma

Met de seksuele revolutie veranderde het imago van Nederland van een puriteins protestants land op het gebied van seks naar een wereldwijde koploper op erotisch terrein. Nergens waren homoseksualiteit, prostitutie en pornografie zo vrij als in Nederland, nergens was de seksuele voorlichting zo goed dat vrouwen en meisjes bijna nooit ongewenst zwanger werden. Zo denken althans veel buitenlanders erover en ook veel Nederlanders geloven heilig dat hun land het vrijste ter wereld is en zij zelf de vrijste mensen zijn op seksueel gebied. Die vrije mensen maken zich sinds enige tijd ernstige zorgen. 'We' zouden te ver zijn doorgeschoten en te veel vrijheid kennen. 'We' zijn hier overgeseksualiseerd.

Die geluiden, die al langer te horen waren, kregen het stempel van goedkeuring van het kabinet. In zijn **Emancipatienota** maakte PvdA-minister Ronald Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zich zorgen over de seksualisering van de samenleving en de negatieve gevolgen daarvan voor vrouwen, jongeren en in het bijzonder voor meisjes. Een negatief gevolg is wanneer meisjes op jonge leeftijd (voor hun zeventiende) met seks beginnen en wanneer die seks instrumenteel is, dat wil zeggen niet de liefde als doel heeft. Andere mensen zien het als een teken van beschaving dat jongeren weten waar ze zin in hebben en dat ook doen, maar niet Plasterk.

De nota van de minister leidde tot een kort en opgewonden debat waarin twee posities naar voren kwamen. Aan de ene kant bestaat vooral in de kranten de overtuiging dat er echt iets mis gaat met het seksuele leven van tieners, maar het is niet duidelijk wat precies. Aan de andere kant zijn er meer liberale stemmen die erop wijzen dat zulke morele paniek eens in de zoveel tijd de kop opsteekt, maar dat er weinig aan de hand is. Vroeger maakten Nederlanders zich druk om de gevaren van dansen en nu om de beelden van MTV, vroeger gebeurden er 'vieze' dingen in het fietsenhok en nu experimenteren jongeren op internet. Mijn stelling

wijkt hier lichtelijk vanaf. Er verandert wel degelijk iets in de seksuele cultuur, aan de ene kant door internet en de grotere beschikbaarheid van erotisch materiaal en aan de andere kant door een versterkt puriteinse houding van veel Nederlanders. Die komt opnieuw naar voren met de suggestie van overseksualisering. Maar hoe geseksualiseerd is Nederland nu eigenlijk?

Mediahype

De discussie die Plasterk aanzwengelde is een typische mediahype. Zo nam niemand de moeite om duidelijk aan te geven wat met (over)seksualisering wordt bedoeld of wat de reikwijdte ervan is. Als we de maatschappij in verschillende velden indelen, zal duidelijk worden dat het een zeer lokaal probleem is.

Op religieus terrein bestaat er waarschijnlijk relatief weinig aandacht voor seks, die bovendien vaak negatief gekleurd zal zijn. In het onderwijs is de klacht juist dat er zeer weinig interesse voor seksuele thema's bestaat. Alleen bij seksuele voorlichting krijgen leerlingen iets te horen over de biologische aspecten en de 'gevaren' zoals ongewenste zwangerschap, misbruik en soa's. Nuttige dingen zoals anderen leren respecteren, versieren, oog voor de verscheidenheid aan erotische wensen en praktijken komen niet aan bod. Seksuele burgerschapslessen worden niet gegeven.

In de gezondheidszorg lopen ze met een boog om bestaande en reële seksuele problemen heen. Hetzelfde geldt voor de sport. Hoewel het in beide instituties om fysieke en vaak intieme contacten gaat, rust er een voortdurend taboe op seksuele uitingen die een logisch gevolg van die lichamelijke nabijheid zijn. Ouders en kinderen in gezinnen praten liever niet over seks, zo stelde Ravesloot (1997) vast. In de straatcultuur is seksualiteit alleen indirect of verborgen aanwezig zoals met regenboogvlaggen of in reclames, maar of dat seks mag heten? Homo's en hetero's hebben seks op straten, op stranden, op achterbanken of in parken, maar dat blijft meestal heel onzichtbaar.

Christelijke politici gebruiken hun morele opvattingen als stemmentrekkers (denk aan Bush, abortus en homohuwelijk), maar hebben nauwelijks een politieke agenda behalve een inzet om van alles te verbieden. Seculiere partijen vinden seks een privézaak en hebben er dus weinig over te zeggen tenzij er een morele paniek ontstaat. Dan lopen ze - socialisten meer dan liberalen - meestal voorop om maatregelen te nemen zoals Jeroen Dijsselbloem over de negatieve invloed van

MTV of in Amsterdam zijn partijgenoten Lodewijk Asscher en Job Cohen met het 'opschonen' van de Walletjes.

Als we ten slotte de media in ogenschouw nemen, dan valt opnieuw vast te stellen dat de kranten en de publieke tv-kanalen slechts beperkte aandacht aan het thema besteden tenzij er een schandaal of een morele paniek is. Het zijn slechts bepaalde kanalen zoals MTV of in het verleden SBS die ruimte bieden aan seksuele beelden en dan vaak regelrechte heteroporno. Ook internet kent vele web- en chatsites met een duidelijk seksuele kleuring en ook daar is porno overvloedig aanwezig - overigens allemaal voor private gebruikers die er zelf op af moeten gaan.

Onderseksualisering

Als we de verschillende velden overzien, komt eerder een onderseksualisering naar voren. Alleen op sommige plekken in de media waarbij de gebruiker zelf de toegang bepaalt, is sprake van een sterke heteroseksualisering - want beelden die niet in een man-vrouw- en heteroschema passen, zitten er veel minder bij. Het belangrijkste bezwaar betreffende de 'seksualisering' zou dus eerder het gebrek aan seksuele beelden kunnen zijn, zeker als het gaat om niet-normatieve voorkeuren en gebruiken. Vergelijken we verder de ruimte voor religie met die voor seks op verschillende terreinen, dan blijkt de eerste de laatste ruimschoots te overtreffen.

In Nederland is het hele sociale systeem dankzij de verzuiling nog steeds op al dan niet religieuze achtergrond gebaseerd en dat geldt voor alle institutionele velden: media, onderwijs, gezondheidszorg, sport, politieke partijen. Op straat, het schoolplein en in de kroeg gaan tegenwoordig veel discussies over geloof en ongelof, over islam, christendom en atheïsme en over de vermeende achterlijkheid van moslims. Daar praten mensen ook veel maar weinig serieus over seks. In Nederland spreekt men etnische minderheden minder aan op politieke overtuigingen, seksuele voorkeuren of culturele gewoontes dan op religieuze achtergrond. Marokkanen en Turken zijn in de eerste plaats moslims. Hier zou een seksualisering op z'n plaats zijn, in de zin dat Turken en Marokkanen actiever op hun seksuele burgerschap worden aangesproken zoals Ahmed Marcouch begint te doen. Er lijkt in Nederland voorlopig eerder overmatige aandacht voor godsdienst dan voor seks.

Dezelfde minister Plasterk die zich zo'n zorgen maakt over de seksualisering, wijst

voorlichting op scholen over homoseksualiteit af omdat het onderwijs zich op kerntaken als taal en rekenen moet concentreren. Hij stelt wel 10 miljoen euro beschikbaar voor godsdienstlessen op openbare scholen, kennelijk wel een kerntaak. Terwijl religie voor dogma staat en seks voedsel voor het denken is, zoals libertijnen lang geleden al vaststelden.

Seksuele verwarring in Nederland

Er is iets grondig aan het veranderen in de seksuele cultuur van Nederland en daarin blijft seksueel puritanisme net zo verankerd als voorheen. Ongemak met seksualiteit blijft het debat over de seksualisering bepalen. In het verleden bepaalden christenen de morele grenzen en nu doen ze het met sociaaldemocraten en feministen.

Het lastige is dat de moderne moraalridders zich afficheren als liberaal en met de meeste Nederlanders overtuigd zijn van de voorstelling dat ze zo vrij zijn. Die vrijheid beperkt zich wel tot monogame relaties tussen twee volwassen partners met duidelijk onderscheiden sekserollen die bij gebrek aan goed seksonderwijs van seksualiteit weinig weten. Bij homoseksualiteit begint de acceptatie van variatie al te stagneren. Zo heeft ruim 40% van de Nederlanders bezwaren tegen homomannen die op straat staan te kussen - nog geen 10% bij heterokoppels - en dat zal zeker oplopen voor mannen die het in het donker in bosjes doen. Andere variaties zoals prostitutie, pedofilie, bestialiteit kunnen tegenwoordig op regelrechte afschuw rekenen.

Afwijzen wat ze 'extreem' noemen, betekent niet dat Nederlanders gelukkig zijn met hun 'normale' seks. De Rutgers-Nisso Groep kwam in 2006 tot tamelijk schokkende resultaten over hun seksuele leven. Aan de ene kant zien we dat 80% van hen in een meestal monogame relatie leeft. Dat garandeert geen geluk want 55% van alle respondenten kent stress in de relatie; 17% veel en 38% een beetje. Verder heeft bijna 20% fysieke disfuncties. Ruim 10% heeft contact met de psychologische hulpverlening gehad vanwege seksuele problemen en bijna 10% zegt daar behoefte aan te hebben maar er geen gebruik van te hebben gemaakt. 39% van de vrouwen en 7% van de mannen is slachtoffer geweest van seksuele intimidatie, respectievelijk 10% en 1% van verkrachting. Enzovoorts. De resultaten wijzen erop dat de vrijheid en de seksuele soepelheid waarop Nederlanders zo pochen, meer wens dan werkelijkheid zijn.

Met seks gaat het mis, maar ook met seksuele vrijheden. Sinds de centrumrechtse regering van CDA, PvdA en CU is aangetreden in februari 2007 zijn er nieuwe wetten voorgesteld of aangenomen tegen bestialiteit, dierenporno en kijken naar kinderporno waarvan ook de virtuele versies strafbaar gesteld gaan worden. Tappelzones worden gesloten, bordelen dichtgespijkerd en de roep om strengere regulering van erotische boodschappen neemt toe. Zulke maatregelen kunnen op brede instemming rekenen. Hoewel specialisten het artikel tegen bestialiteit om goede redenen op de hak namen - dieren geven vast de voorkeur aan mensenseks boven de braadpan - stemde de Tweede Kamer er met een Noord-Koreaanse unanimitieit mee in. GroenLinks en de VVD in Amsterdam sputterden tegen toen de maatregelen voor de Walletjes werden voorgesteld, maar vanwege coalitiebelangen hebben ze zich bij een fikse reductie van ramen en sekstheaters neergelegd. Dat meerderheden seksuele normen opleggen aan minderheden, misstaat de rechtstaat bijzonder. Elders heb ik voorgesteld de zedenwetgeving af te schaffen; de strafwet kent immers ook geen hoekje voor het gezin.

Seksuele diversiteit

Een strikte genderdichotomie, een heteronorm en een geloof in gelijkheid zijn enkele van de seksuele waarden waaraan Nederland lijdt. Die doen geen recht aan gender- en seksuele diversiteit, zin in publieke seks en lust aan ongelijkheid die ook bestaat zoals bij SM. De seksualisering van het web mag problemen opleveren; het heeft ook geweldig voordelen. Want naast alle heteroplaatjes biedt internet zicht op variëteitDe sekst zoals met alle huisbakken porno. Daar vinden holebi-jongeren de weg naar homoleven, die elders wordt geblokkeerd. Andere jongeren die niet het strikte pad volgen van gender- en seksuele normen leren daar over gender en seksuele variatie, waar scholen niet over onderwijzen en ouders omheen draaien. Jongeren uit christelijke en islamitische kring zien daar erotische alternatieven die bijbel en koran niet voorkomen.

Sociologen hebben met hun statistieken ontdekt dat mensen op de meeste terreinen in hun vaste relaties een groter gemak hebben ontwikkeld rond seksuele praktijken en met minder zorg orale of anale seks praktiseren of seksspeeltjes gebruiken. Dat is een geweldige sprong voorwaarts. Mensen krijgen een beter idee van de dingen die ze lekker en leuk vinden. Maar door nieuwe ideologische en juridische belemmeringen die worden opgeworpen tegen seksuele variatie, is de vraag hoeveel ruimte er zal komen voor seksuele wensen buiten het bootje van het heterokoppel.

De markies De Sade moedigde de Fransen in 1795 aan nog een extra stapje te zetten om de revolutie te verwezenlijken. Dat zou ik de Nederlanders willen aanbevelen. Dat ze zich allereerst realiseren dat hun seksueel liberalisme meer retoriek dan realiteit is. De beste oplossing voor hun seksuele misère is vervolgens niet om met Plasterk een stap terug te zetten en de windmolen van overseksualisering te bestrijden, maar om in te zetten op seksuele democratie en te investeren in gender- en seksuele diversiteit, kortom in seksueel burgerschap.

Gert Hekma is universitair docent homo/lesbische studies aan de Universiteit van Amsterdam. Deze maand verschijnt van hem bij Meulenhoff een ABC van perversies.